

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

Информация относно

Остатъци от ветеринарни лекарства в храни

Годишен доклад на Европейския орган по безопасност на храните за 2024 г.

Най-новите данни от годишния доклад на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ относно остатъци от ветеринарномедицински лекарствени продукти (ВЛП) в живи животни и животински продукти, показват, че през 2024 г. се запазва високото ниво на съответствие с официалните ограничения. Докладът разглежда наличието на разрешени и забранени фармакологично активни субстанции и техните остатъци в храни от животински произход, включително месо (от ферми и дивеч), млечни продукти, яйца и мед. Обхванатите видове субстанции представляват хормони, антибактериални и антипаразитни лекарства, репеленти и други. Докладът на ЕОБХ може да подпомогне експертите от държавите-членки на Европейския съюз (ЕС) да оценят ефективността на изготвените национални планове за контрол и да определят последващи мерки за намаляване на несъответствията през следващите години.

1. Въведение

Наличието на разрешени и неразрешени фармакологично активни субстанции и остатъци от тях (остатъци от ВЛП) в храните може да представлява рисков фактор за общественото здраве. Законодателната рамка на ЕС определя максимални граници за наличие на остатъци в храните и планове за контрол по хранителната верига.

Регламент (ЕС) № 37/2010¹ установява максимално допустими граници на остатъци от ветеринарномедицински лекарствени продукти в храни от животински произход.

Регламент (ЕО) № 396/2005² посочва максимално допустимите граници на остатъци от пестициди във и върху храни и фуражи от растителен и животински произход.

Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1646³ определя практически указания за извършване на официален контрол върху употребата на ВЛП при живи животни и остатъците в продукти от животински произход, чрез три различни официални национални плана за контрол: Национален план за контрол на производството в държавите членки, основан на риска (План

¹ Регламент (ЕС) № 37/2010 на Комисията от 22 декември 2009 година относно фармакологичноактивните субстанции и тяхната класификация по отношение на максимално допустимите стойности на остатъчните количества в храните от животински произход, *ОВ L 15, 20.1.2010 г., стр. 1–72*

² Регламент (ЕО) № 396/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 23 февруари 2005 година относно максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни или фуражи от растителен или животински произход и за изменение на Директива 91/414/ЕИО на Съвета, *ОВ L 70, 16.3.2005 г., стр. 1–16*

³ Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1646 на Комисията от 23 септември 2022 година относно единната практическа уредба за извършването на официален контрол по отношение на употребата на фармакологичноактивни субстанции, разрешени като ветеринарни лекарствени продукти или като фуражни добавки, и на забранени или неразрешени фармакологичноактивни субстанции и остатъци от тях, относно конкретното съдържание на многогодишните национални планове за контрол и конкретната уредба за тяхното изготвяне, *ОВ L 248, 26.9.2022 г., стр. 32–45*

Amber

Green

White

1); Национален план за рандомизирано наблюдение на производството в държавите членки (План 2) и Национален план за контрол, основан на риска, за внос от трети страни (План 3).

Делегиран регламент (ЕС) 2022/1644⁴ определя обхвата на пробите и етапите на производство, преработка и дистрибуция, на който те трябва да се вземат.

В рамките на член 31 от Регламент (ЕО) № 178/2002⁵, Европейската комисия (ЕК) изисква съдействие от ЕОБХ за събиране на данни от държавите членки, Исландия, Норвегия и Обединеното кралство (Северна Ирландия), в съответствие с Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1646.

2. Резултати

Анализът на данните, представен в този доклад, се фокусира върху пробите, докладвани съгласно Регламент (ЕС) за изпълнение 2022/1646 и предвидени в националните планове за контрол. Пробите, събрани чрез други стратегии за вземане на проби (съмнителни или „други“) не следват разработени планове за контрол и резултатите от тях са докладвани отделно.

Данните за 2024 г. посочват общо 629 несъответстващи проби от 493 664 (0,13%), които са сравними с тези от предходната година – 602 от 548 194 (0,11%).

От 266 477 докладвани проби, в съответствие със спецификациите на План 1, 430 (0,16%) са несъответстващи. По План 2 са събрани 10 165 проби, като 23 (0,22%) не съответстват. По План 3 са анализирани 6061 проби, от които 12 (0,2%) са отчетени като несъответстващи. През 2024 г. са докладвани 9013 съмнителни проби, като последващи действия на несъответстващи резултати, като при 137 (1,52%) е потвърдено несъответствие. В рамките на други програми, разработени съгласно национално законодателство, са взети 201 948 проби, в които са установени 30 (0,01%) несъответствия.

По-голямата част от държавите изпълняват изискванията за честота на вземане на проби, определени в Регламент (ЕС) за изпълнение 2022/1646. Този регламент въвежда важни промени по отношение на официалния контрол на фармакологично активните субстанции и техните остатъци, които се прилагат от 2023 г. Поради това, не може да се извърши многогодишно сравнение с резултатите, събрани съгласно преди това приложимата Директива 96/23/ЕО⁶.

Процентът несъответстващи проби по План 1 през 2024 г. (0,16%) е сравним с предходната година (0,15%). Наблюдава се намаление в броя на докладваните проби – 266 477 през 2024 г., в сравнение с 284 850 през 2023 г.

⁴ Делегиран регламент (ЕС) 2022/1644 на Комисията от 7 юли 2022 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета със специални изисквания относно извършването на официален контрол на употребата на фармакологичноактивни субстанции, разрешени като ветеринарни лекарствени продукти или като фуражни добавки, и на забранени или неразрешени фармакологичноактивни субстанции и остатъци от тях, *OB L 248, 26.9.2022 г., стр. 3–17*

⁵ Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 година за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните, *OB L 31, 1.2.2002 г., стр. 1–24*

⁶ Council Directive 96/23/EC of 29 April 1996 on measures to monitor certain substances and residues thereof in live animals and animal products and repealing Directives 85/358/EEC and 86/469/EEC and Decisions 89/187/EEC and 91/664/EEC, *OB L 125, 23.5.1996 г., стр. 10–32*

3. Заключение

През 2024 г. държавите-членки на ЕС, Исландия и Норвегия, в рамките на плановете за контрол на фармакологично активните субстанции и техните остатъци, докладват резултатите от 493 664 проби, от които са установени 629 (0,13%) несъответствия.

Изследвани са общо 266 477 целеви проби в съответствие със спецификациите на План 1, от които са отчетени 430 (0,16%) несъответстващи проби. Относно забранени или неразрешени фармакологично активни субстанции при животни за производство на храни (Група А), процентът несъответствия, изчислен от общия брой резултати, е 0,11%. За фармакологично активни субстанции, разрешени за употреба при животни, отглеждани за производство на храни (Група Б) са открити 0,13% несъответствия.

В рамките на План 1 са анализирани 69 293 проби за вещества с хормонално и тиреостатично действие и бета-агонисти, чиято употреба е забранена съгласно Директива 96/22/ЕО (група А1), като от тях 193 (0,28%) не отговарят на изискванията (има 238 несъответстващи резултата⁷). Не са отчетени несъответстващи резултати за стилбени (подгрупа А1а), докато **стероидите (подгрупа А1в) са подгрупата субстанции с най-голям брой несъответствия – 172. Най-много несъответстващи резултати са отчетени за нандролон при едър рогат добитък – 23, при свине – 21 и при овце/кози – 1.**

За наличие на забранени вещества, посочени в таблица 2 от приложението към Регламент (ЕС) № 37/2010 (група А2), са докладвани 88 961 проби по План 1, като 25 (0,03%) са несъответстващи (25 резултата). Отчетени са общо 12 несъответстващи проби за хлорамфеникол при свине (10 резултата) и домашни птици (2 резултата). За други вещества (подгрупа А2г) не са отчетени несъответстващи резултати. Субстанцията с най-голям брой несъответствия от нитрофуранови производни (подгрупа А2б) е **семикарбазид (9 несъответстващи резултата)**. За подгрупата диметридазол, метронидазол, ронидазол и други нитроимидазоли (А2в) са посочени 2 несъответствия – за метронидазол и диметридазол.

По отношение на наличие на фармакологично активни субстанции, които не са посочени в таблица 1 от приложението към Регламент (ЕС) № 37/2010, или вещества, които не са разрешени за употреба във фуражи за животни за производство на храни в ЕС, съгласно Регламент (ЕС) № 1831/2003⁸ (група А3), са анализирани 99 466 проби по План 1. От тях 26 проби (0,03%) не отговарят на изискванията (което съответства на 28 резултата). **Несъответстващите резултати за оцветители (подгрупа А3а) са установени при проби от аквакултури** за: „сума от кристално виолетово и левкокристално виолетово“ и „сума от малахитово зелено и левкомалахитово зелено“. Не са докладвани несъответстващи резултати за подгрупи антимикробни вещества (А3в), кокцидиостатици, хистомоностатици и други противопаразитни средства (А3г), протеини и пептидни хормони (А3д) и антивирусни вещества (А3ж). Относно наличие на противовъзпалителни вещества, успокоителни и други фармакологичноактивни субстанции (А3е) са посочени **5 несъответстващи резултата за ибупрофен, 2 за оксифенбутазон анхидрат и 2 за фенилбутазон.**

⁷ Броят на резултатите е повече от броя на пробите, защото пробите може да се анализират за едно или повече вещества от съответната група.

⁸ Регламент (ЕО) № 1831/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2003 година относно добавки за използване при храненето на животните, *ОВ L 268, 18.10.2003 г., стр. 29–4*

В контекста на План 1, за наличие на фармакологично активни субстанции, посочени в таблица 1 от приложението към Регламент (ЕС) № 37/2010 (Група Б1), са анализирани 135 534 проби, а от тях 178 (0,13%) са несъответстващи (203 резултата). Относно кокцидиостатици и хистомоноостатици, разрешени съгласно законодателството на ЕС, за които са определени максимално допустими граници и стойности на остатъчни количества (Група Б2), са анализирани 14 723 проби, като 9 (0,06%) са несъответстващи (10 несъответстващи резултата). В тези проби са открити: **салиномицин (4 резултата), наразин (2 резултата), толтразурил сулфон (2 резултата), динитрокарбанилид и ласалоцид (по 1).**

В сравнение с резултатите от 2023 г., през 2024 г. леко се увеличава честотата на несъответстващите резултати по План 1 за антитироидни средства (А1б), стероиди (А1в) и оцветители (А3а). Наблюдава се леко намаление в несъответствията при нестероидни противовъзпалителни средства, кортикостероиди и глюкокортикоиди (подгрупа В1г). За останалите групи вещества не са наблюдавани значителни вариации.

По План 2 несъответстващите проби представляват 0,22% от всички докладвани, а по План 3 – 0,20%.

От общо анализираните съмнителни проби 1,52% не отговарят на изискванията. Докладваните несъответстващи проби от други програми за мониторинг, разработени съгласно национално законодателство, представляват 0,01%.

4. Информация за България

В контекста на План 1, България е докладвала един несъответстващ резултат от 53 проби (1,89%) за наличие на хлорамфеникол (chloramphenicol, подгрупа А2а) при свине;

По План 2 са отчетени 103 проби за анализ на субстанции от група А и 104 за група Б, като не са отчетени несъответствия;

Относно План 3, са докладвани 2,7% анализирани проби от домашни птици, 5,46% от аквакултури, 8,82% от мляко и 0,68% от проби от естествени обвивки;

България не е докладвала съмнителни и други проби (взети в рамките на други програми за мониторинг);

Според Евробарометър за 2025 г., **„остатъците от антибиотици, стероиди или хормони в месото“ са един от основните проблеми, свързани с безопасността на храните, за над една трета (36%) от гражданите на ЕС, макар и с 3 процентни пункта по-малко, отколкото в предишното проучване през 2022 г.**

Данните от доклада на ЕОБХ за България посочват **един несъответстващ резултат за наличие на остатъци от ВЛП при проба от свине, анализирана по План 1**, което е доказателство за добре организиран и ефективен официален контрол.

Все пак, от доклада на ЕОБХ е видно, че през 2024 г. несъответстващите резултати за субстанциите от група А1 – А1б, А1в, А3а са повече, в сравнение с 2023 г. В контекста на предоставената информация, за гарантиране на безопасността на храните от животински произход, е необходима повишена бдителност. С цел избягване на нежелани последствия и непредвидени рискове, Центърът за оценка на риска по хранителната верига препоръчва:

- При изготвяне на Националната мониторингова програма за контрол на остатъци от фармакологично активни субстанции⁹, експертите от работната група по програмата да вземат предвид информацията, предоставена от останалите страни-членки на ЕС, относно установени несъответствия, възможни рискове и проблемни матрици (животни и продукти).

- Да се положат необходимите усилия, за да се осигури минимална честота на вземане на проби по План 2 (Приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1646 – 120 за България), като се включат всички категории продукти от животински произход.

- Да се обмислят мерки (напр. избор на подходящ период, граничен пункт), които биха позволили да се изпълнят изискванията за минимална честота на вземане на проби за контрол на вноса от трети държави (План 3, Приложение III на Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1646) за: 2% проби от естествени обвивки, 3% проби от коне, овце и кози (поотделно), 7% проби от аквакултури, едър рогат добитък, мед, мляко, домашни птици (поотделно), 12% проби от яйца, зайци, дивеч, див и отглеждан във ферми (поотделно).

Източник:

EFSA (European Food Safety Authority), Salvatore S, Vericat Ferrer M, 2026. Report for 2024 on the results from the monitoring of residues of veterinary medicinal products in live animals and animal products. EFSA supporting publication 2026: 23(2):EN-9913. 104 pp. doi:10.2903/sp.efsa.2026.EN-9913 Със съдържанието на целия доклад може да се запознаете на: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/sp.efsa.2026.EN-9913>

Други информации в областта на замърсители по хранителната верига, остатъци от ветеринарни лекарствени продукти, здраве на животните и хуманно отношение към тях, фуражи и фуражни добавки могат да бъдат намерени на интернет страницата на ЦОРХВ: – <https://corhv.government.bg/>.

Изготвил:

д-р Виктория Монева, главен експерт, дирекция ОРХВ, ЦОРХВ, дата: 12.02.2026 г.

⁹ Национална мониторингова програма за извършване на официален контрол на употребата на фармакологично активни субстанции, разрешени като ветеринарни лекарствени продукти или като фуражни добавки, и на забранени или неразрешени фармакологично активни субстанции и остатъци от тях в живи животни и продукти от животински произход